להביא חלב שע"ג הדקין. לא היה לריך למיכתב (ויקרא ג) את החלב המכסה את הקרב דמותה כל החלב אשר על הקרב מדבינן לף שעל הדקין ולמעט חלב שעל גבי דפנות כתביה כדדריש בתורת כהנים: **חלב** טהור סותם. לא מיירי הכא בריאה ושומן סותמה או נסרכה בשומן דפסיעה דטרפה דסתימה זו אינה לוט לדין שומן לריאה ואין זה שומן שלה ולא מיירי הכא אלא בגון דקין שניקבו וחלב הכנתה סותם את הנקב שהוא שומן שלהם ותמיד שוכבים בו ומלוק הוא מלד והויא סתימה מעלייתא וחלב העשוי ככובע נמי דלמיטר לאו סותם היינו כגון טרפשא דליבא [ב] דלמאי נקמן אהן שם כל חלב סותם: **חלב** חיה מאי. נשאל לרבינו יצחק על מתני' שנמלא בקורקבן ויקנבה הכיס שלו וגם בשרו רק שהיה שומן סותם למעלה והמיל לא מבעי לן הכא לא חלב חיה שכנגדו בבהמה טמא אלא בחלב טהור דעוף לא מינו כנגדו טמא פסיעה לסותם למיהדק שפיר: **רב ואיסורא דאורייתא וכו'.** כלרב פפא הלכה ומסתברא לרבא נמי מזל בו דקאמר לקמן מסתיה דרב נחמן מימנא וכר מימנא מד סתיס ומד לא סתיס: **ושאר** כל המשקין מותרין. ואס תאמר כמאן הא אפילו לבני דבסמוך לא שרו אלא ממשה ויש לומר משום דפליג רבי ואותן ר' דנקט משום דפליג רבי שמעון עלייהו אאל בשאר מודה: כי למאי ניחוש לה חדא [ג]דתנן [ד]שלשה משקים אסורים משום גילוי היין והמים והחלב ושאר כל המשקים מותרים ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא ר' שמעון וסבנת נפשות ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל רבי שמעון מאי היא דתניא חמשה אין בהם משום גילוי [ה]ציר וחומץ שמן ודבש ומוריים ר"ש אומר אף הן יש בהן משום גילוי וא"ר שמעון אני ראיתי נחש ששתה [ו]ציר בצידן אמרו לו שטיא הוה [ז]ואין מביאין ראיה מן השוטים אמר ליה אודי לי מיהת בציר דהא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבנן כי הוה להו גילויא שדו ליה בציר אמר ליה אודי לי מיהא בדבש דרבי שמעון בן אלעזר קאי כוותיה דתניא וכן היה ר"ש בן אלעזר אוסר [ח]בדבש אמר רב נחמן חלב העשוי ככובע אינו סותם היכא אמרי לה [ט]חיטי דכרכשא ואמרי לה [י]טרפשא דליבא אמר רבא שמעית מיניה דרב נחמן תרתי חימצא ובר [כ]חימצא חד סתים וחד לא סתים ולא ידענא הי מינייהו רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן אמר בר חימצא סתים חימצא לא סתים אמר רב טבות [ל]וסימניך יפה כח הבן מכח האב הי חימצא והי בר חימצא ת"ש דאמר רב נחמן אינהו מיכל אכלי ולדידן

[ב] וגו' להביא חלב שעל גבי הדקין דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר להביא חלב שע"ג הקבה ורמינהי את החלב אשר על הקרב ר"ש אומר מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף אף כל קרום ונקלף ר"ע אומר מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף שלח רבין משמיה דר' יוחנן כך היא הצעה של משנה ואיפוך קמייתא מאי חזית דאפכת קמייתא איפוך בתרייתא שאני הכא כיון דקתני מה דווקא אי הכי כר' ישמעאל כר' עקיבא היא אמר רב נחמן בר יצחק שאמר משום אבותיו וליה לא ס"ל אמר רב חלב טהור סותם טמא אינו סותם ורב ששת אומר אחד זה ואחד זה סותם בעי רבי זירא חלב חיה מאי דוקא אמר חלב טהור סותם והאי נמי טהור הוא או דלמא משום דמהדק והאי לא מהדק אמר אביי מאי תיבעי ליה נהי דשרי באכילה אהדוקי לא מהדק ההוא נקב דסתמה חלב טמא דאתא לקמיה דרבא אמר רבא למאי ניחוש לה חדא דהא אמר רב ששת חלב טמא נמי סותם ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל א"ל רב פפא לרבא רב ואיסורא דאורייתא ואת אמרת התורה חסה על ממונן של ישראל מניומין בנדוקא איגלי ליה בסתקא דדובשא אתא לקמיה דרבא אמר רבא

[ג] למאי ניחוש לה חדא דתנן שלשה משקים אסורים משום גילוי היין והמים והחלב ושאר כל המשקים מותרים ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא ר' שמעון וסכנת נפשות ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל רבי שמעון מאי היא דתניא חמשה אין בהם משום גילוי ציר וחומץ שמן ודבש ומוריים ר"ש אומר אף הן יש בהן משום גילוי וא"ר שמעון אני ראיתי נחש ששתה ציר בצידן אמרו לו שטיא הוה ואין מביאין ראיה מן השוטים אמר ליה אודי לי מיהת בציר דהא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבנן כי הוה להו גילויא שדו ליה בציר אמר ליה אודי לי מיהא בדבש דרבי שמעון בן אלעזר קאי כוותיה דתניא וכן היה ר"ש בן אלעזר אוסר בדבש אמר רב נחמן חלב העשוי ככובע אינו סותם היכא אמרי לה חיטי דכרכשא ואמרי לה טרפשא דליבא אמר רבא שמעית מיניה דרב נחמן תרתי חימצא ובר חימצא חד סתים וחד לא סתים ולא ידענא הי מינייהו רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן אמר בר חימצא סתים חימצא לא סתים אמר רב טבות וסימניך יפה כח הבן מכח האב הי חימצא והי בר חימצא ת"ש דאמר רב נחמן אינהו מיכל אכלי ולדידן

[ד] חלב שעל הדקין. לקמן (דף נג.) לתרוץ ריש מעיין בחמתא בעי גרירה וזהו חלב שעל הדקין כשהמעים מחמילים ליתשך מן הקיבה טוי חלב שעל הדקין אסור עד אחה לדברי רבי ישמעאל מפני שחלב שעל הקרב אסורין טי"ן מחובר הוא והכתוב מרבהו בכלל מותה כל החלב[ו] אפי' חלב שעל הקרב שהוא לריך לנתחים ולא נתחים כשהוא בפני עלמו ולא נתחים כשהוא מחובר לבהמה ולא נתחים כשהוא מחובר לקרב ולא נתחים כשהוא מחובר לקרב ולא נתחים כשהוא מחובר לקרב

ולדידן מיסתם נמי לא סתים א)דאקשתא כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי דאייתרא איכא דאמרי דאייתרא כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי דאקשתא כי הא דאמר רב אויא אמר רבי אמי מקמצין וכן אמר רבי ינאי משום זקן אחד מקמצין אמר רב אויא הוה קאימנא קמיה דרבי אמי קמצו והבו ליה ואכל שמעיה דרבי חנינא הוה קאי קמיה דרבי חנינא א"ל קמוץ הב לי דאיכול חזייה דהוי קמחסם אמר ליה ב)בבלאה את גום שדי תניא ג)רשב"ג אומר בני מעיין שניקבו וליחה סותמתן כשרה מאי ליחה אמר רב כהנא שירקא דמעייא דנפיק אגב דוחקא ד)גמירי חבריא דרבי אבא מרבי אבא ומנו רבי זירא ואמרי לה חבריא דרבי זירא מר' זירא ומנו רבי אבא ה)(אמר רבי אבא) בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר ו)(רבי חייא בר אבא אמר) רבי יוחנן הלכה כרשב"ג בטרפה והלכה כרבי שמעון באבל הלכה כרשב"ג בטרפה הא דאמרן כרבי שמעון באבל מאי היא ז)דתנן ח)כל שלשה ימים הראשונים בא ממקום קרוב מונה עמהן ממקום רחוק מונה לעצמו מכאן ואילך אפילו בא ממקום קרוב מונה לעצמו רבי שמעון אומר אפילו ביום השביעי בא ממקום קרוב מונה עמהן אמר ט)מאן דהוא איזבי ואיסק ואגמרה לשמעתא מפומיה דמרה כי סליק אשכחיה לרבי אבא בריה דר' חייא בר אבא א"ל אמר מר הלכה כרשב"ג בטרפה א"ל הא אין הלכה אמרי כרבי שמעון באבל מאי א"ל פלוגתא נינהו דאיתמר רב חסדא אמר הלכה וכן אמר רבי יוחנן הלכה ורב נחמן אמר אין הלכה י)ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה כ)והלכה כרבי שמעון באבל ל)דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל אמר רב שימי בר חייא מ)מקיפים בבני מעיים הנהו בני מעיים דאתו לקמיה דרבא אקפינהו ולא אידמו אתא רב משרשיא בריה ס)ממשמש בהו ואידמו אמר ליה מנא לך הא אמר ליה כמה ידי ממשמשו בהני מקמי דליתי לקמיה דמר אמר ליה ע)חכים ברי בטרפות כרבי יוחנן רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו פמקיפים בריאה אמר רבא לא אמרן אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה לא והלכתא צ)אפילו מערוגה לערוגה מדקה לדקה ומגסה לגסה אבל לא מגסה לדקה ולא מדקה לגסה אביי ורבא דאמרי תרוייהו ק)מקיפין בקנה אמר רב פפא לא אמרן אלא באותה חוליא אבל מחוליא לחוליא לא והלכתא ר)אפילו מחוליא לחוליא ומבר חוליא לבר חוליא אבל לא מחוליא לבר חוליא ולא מבר חוליא לחוליא אמר זעירי חלחולת שניקבה כשרה הואיל ויריכים מעמידות אותה וכמה אמר רבי אילעי אמר רבי יוחנן מקום הדבק ברובו ש)שלא במקום הדבק במשהו אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דרב נחמן ת)אמר לאו מי אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי

ולדידן מיסתם נמי לא סתים. בתמיה. לדידן בני בבל נהי דלא מכלי ליה להכי מיהא מחזקינן ליה בחלב טהור להיות סותם. שמע מינה ההיא דפליגי ביה בני ר"י ובני בבל קרי ליה רב נחמן בר יצחק והיינו לתייתרא חלב שבמקום היתר שהקיבה עשויה כקמא ומצמוץ קרי לקמצתא ומנפנים לעוגל קרי לתייתרא חבלי) ובדתייתרא פליגי כדמפרש ומזיל: **דאקשתא כולי עלמא לא פליגי.** דבין לבני בבל ובין לבני מערבא לסור לתפילו רבי עקיבא לחמר לעיל (דף מט:) תותב קרוס ונקלף לסור להאי נמי לתותב דמי שאינו ממוצר חלא בחמעא דקשתא שקורין פיסט"ק: **כי פליגי דתייתרא.** בני בבל סברי לה כר' ישמעאל דאמר [שם] כל קרוס ונקלף חלב טמא הוא והאי נמי קרוס ונקלף הוא ובני מערבא כר' עקיבא דבעי תותב קרוס ונקלף והאי לאו תותב הוא: **דתייתרא כולי עלמא [לא פליגי] דשרי.** דכר' עקיבא סברי להו: **כי פליגי דאקשתא.** מאן לאסר סבר כיון תותב הוא ומאן דשרי סבר כיון דממוצר במקצת לאו תותב הוא. ולהאי לישנא דמרת לא מתוקמא מילתיה דרב נחמן דכיון דבקשתא דפליגי ביה אמר רב נחמן [שם] כ"ש דתייתרא דכולהו שרו ואם כן מאן לא סתים ודרב נחמן לישנא קמא ניחא ומכי מסתברא לישנא קמא כדאמרינן במקום שנהגו (פסחים דף נג.) כי אתא רבה בר בר חנה אכל דתייתרא מיתוקים כי האי לישנא: **דאייתרא** כולי עלמא לא פליגי דשרי. ולהאי לישנא מפרש מילתא דרב נחמן בניחותא לישנא קמא ניחא ליה הסתם לדידן דלא מכלינן מפי סותם מינו ולא כפירוש הקונטרס לפירש דלהאי לישנא אתרא לא מתוקמא מילתיה דרב נחמן: **אפילו** ביום **שביעי בא ממקום קרוב מונה עמהם.** לכאורה היה נראה דיום שביעי לאו דוקא אלא כגילה של שביעי דלמחי לא פסק מחלות מיניהו דלי ביום השביעי הא מקמת היום כגונו ואין צריך לומר מונה עמהם ומיהו אפילו ביום שביעי ממש מיירי דבמועד קטן (דף כב.) מוקי לה כשעדיין המנחמים אצלו דלמחי קאי בחלוחית עד שילכו להם: **מדקה** לדקה ומגסה לגסה. פירש רבינו חננאל מ) מסתמא מכאשר דקה לכאשר דקה להקל דמי נחוצה ותומת הוא ליה למימר קטנה וגדולה כדלמר רבי יהודה גבי כרם: ותיזהו

כי פליגי דאייתרא. ההיא דפסחים פרק מקום שנהגו (דף נג.) כי קליק רבה בר בר חנה לכל דתייתרא מיתוקי כי האי לישנא: **דאייתרא** כולי עלמא לא פליגי דשרי. ולהאי לישנא מפרש מילתא דרב נחמן בניחותא לישנא קמא ניחא ליה הסתם לדידן דלא מכלינן מפי סותם מינו ולא כפירוש הקונטרס לפירש דלהאי לישנא אתרא לא מתוקמא מילתיה דרב נחמן: **אפילו** ביום **שביעי בא ממקום קרוב מונה עמהם.** לכאורה היה נראה דיום שביעי לאו דוקא אלא כגילה של שביעי דלמחי לא פסק מחלות מיניהו דלי ביום השביעי הא מקמת היום כגונו ואין צריך לומר מונה עמהם ומיהו אפילו ביום שביעי ממש מיירי דבמועד קטן (דף כב.) מוקי לה כשעדיין המנחמים אצלו דלמחי קאי בחלוחית עד שילכו להם: **מדקה** לדקה ומגסה לגסה. פירש רבינו חננאל מ) מסתמא מכאשר דקה לכאשר דקה להקל דמי נחוצה ותומת הוא ליה למימר קטנה וגדולה כדלמר רבי יהודה גבי כרם: ותיזהו

לעזי רש"י

פישט"א. שיא (המקום המרוחק ביותר מהמיתר בקשת, שצורת הקיבה מהוויה). גלידא"א [גלייר"א]. ליחה. טבחיי"א [טבחיא"ה]. חלחולת. הנקא"ש [הנקי"ש]. ירכיים.

מוסף רש"י

מונה עמהן. עם הסגליס שבמקום, הואיל דבמקום קרוב הוה ויכול לבא בתחלת הלמלות, משניין ליה כמו דלמחי לעיל מונה אלא ה' ימים עם שאר סגליס (מו"ק כא:). **מונה לעצמו.** שבעה שלימין (שם). **אמר מאן דהוא.** אחד מן התלמידים, מי שהוא ולא נודע שמו (ביצה כז. וכעי"ז מו"ק כב.). **מקיפין.** מקרבן זו אצל זו (ביצה לב:). **אקפינהו.** שמקריב זו אל זו ומעיין שם דומות (קדושין ט. נדה נא:). **מקיפים בריאה.** אם יש בה נקב וקפיקה אם קורם שחיטה או לאחר שחיטה מקיפין כמו שאמרנו בבני מעים (הפרדס ענ"ק קמה). **מקיפים בקנה.** שאם נפסק רובו ואין ידוע אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה, מניחין קנה ומוכחן מותו, אם דומה לזה ודאי לאחר שחיטה נפסק ואם לאו מתניין קודם שחיטה נפסק וטריפה (שם). **ומבר חוליא.** זהו הנשר שבין טבעת למוט, ומיהו חוליא עצמה זהו זיל אל קנה שבלאה בטבעת להייט בטבעת עלמה (שם).

שיטה מקובצת

א) אתא רב משרשיא בריה משמש בהו ואידמו: ב) ואגמרה לשמעתא מפומיה: ג) אי אמר הלכה כר"ש אי לא. ונ"ב נ"א בס"י אי אמר הלכה כר"ש או ה) לא או כרבן שמעון: ד) מפני שבמקום דחוק הוא: ה) שקורין הנקאש מכאן ומכאן ומלמטה הן מחוברין: ו) פי' רבינו חננאל מבהמה דקה:

ז) נראה לי"ל או דאמר לעיל הלכה כרבן שמעון.

רבינו גרשום

גילוי: ולא ידענא הי מינייהו כלומר ולא ידענא הי סתים הי לא סתים אי חימצא חימצא: אינהו מיכל אכלי. כלומר בארץ ישראל: דאקשתא כולי עלמא לא פליגי דאסיר. כלומר חלב שעל גבי הקיבה יש בו שעשוי כקשת ויש עליו חלב שעשוי כיתר כחיצים פשוט: כי פליגי דאייתר' כלומר דבבל ודארץ ישראל וזהו חימצא דבבל לא סתים כדרב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן דאמרי חימצא לא סתים: ע) (יפה כח הבן מכח האב לענין שבועה שמי שחייב לחברו מנה ושטר בידו של מלוה אין צריך שבועה ובלא שבועה פורע חובו ואם מת לוה אין יכול לפרוע חובו מן היתום אלא בשבועה שהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה): כי פליגי דאקשתא כמו קשת. טעם אחר כמו נידל בלשון לעז וזהו חימוצא: מקמצין. כלומר נוטל מעליו קצת וקולפו והשאר מותר: קא מהסים. כלומר לא היה עושה ברצון: גום שרי כלומר חתוך כולו ושרי. שיורקא דמעינא דנפיק בדוחקא לחה כמו ריר שרבוצה כך בבני מעיים שגורדין בסכין. ואמרי לה חבריה דר' זירא מדר' זירא ומנו ר' אבא דא"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא כר' כלומר תרי ר' אבא הם ר' אבא סתם אמר משמיה דר' אבא בריה דר' חייא [בר אבא]: שלשה ימים הראשונים כלומר דג' ימים הראשונים זו עיקר של אבלות והיכא דבא ממקום קרוב מונה עמהן דכיון דהיה במקום קרוב היה גם הוא בצער: כי סליק אשכחיה. כלומר אמרן לעיל גמירי חבריה דר' אבא מר' אבא ומנו ר' זירא דהלכה כר' שמעון בטרפות ובאבל כי סליק ר' זירא אשכחיה: מקיפין בבני מעיין. כלומר בני

קכו א ב מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל' ו ועי"ש בכ"מ סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' סד סעיף יד [ומיהו מה שכיף ג]:

קכח ג מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ד סמג סה טוש"ע יו"ד סימן מו סעיף ג:

קכט ד מיי' פ"ז מהל' מכל הל"ד סמג עשין כ טוש"ע יו"ד סי' שעה סעיף ה:

קל ה ו מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ד טוש"ע יו"ד סי' ג סעיף ג:

קלא ז ח מיי' פ"ז מהל' שחיטה הל"ב יג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן לו סעיף ה:

קלב ט י מיי' פ"ג מהל' שחיטה הלכה כה טוש"ע יו"ד סי' לד סעיף ט:

קלג כ מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מו סעיף ה:

ואיזהו כרם החיצונה בשר החופה את רוב הכרם. ומ"ת מס' כן תסר להו מי"ח טרפות דנסר החופה מת רוב הכרם הוה מצד שמעתא דברים פירקין ודרים פירקין (לף מג.) פירשתי: **רובא** ולא הוי טפח פשיטא. פי' פשיטא דרוב מועיל לכולי עלמא ולקמן תימה מאי קא משני לא לריכא לחיכא טפח במקום מהו דתימא עד דמיקרע הא טפח לא הוה טרפה ומאחי ס"ד למימר הכי ורבינו חננאל גרים לחיכא טפח ומקום ורוחה לפרש רוחב ללא הוי טפח היינו כשאין בכל הכרס טפח ולכך פריך שפיר פשיטא ללא נעי טפח שהרי אין בכולה טפח ומשני כגון לחיכא טפח ומקום מהו דתימא כיון לחיכא בכולה טפי מטפח לא מיטרפא עד דמקרע טפח:

לבשתמתח תעמוד על טפח. כשתקיף הסלע במוט וימתח המוט יהיה בארכו טפח: **מחט שנמצאת בעובי בית** הכוסות בצד אחד בשרה. אבל בהמסס אפילו מלד אחד אלא עקב מעבר לעבר טרפה [ג] כך פירש רש"י במקום אחר נ"ב פ' המדיר דף ל ולולב הגזול: ד] צריך לפרש לאותו צד מבפנים: ה] ואין נראה לר"ת לומר שיהא טרפה כשלא ניקב: ו] קמ"ל דטרפה וא"ת הא אמרי' בפ' בתמה מדליקין גבי הנהו תלת: ז] דהוא מה שהיו קורין מתחלה:

רבינו גרשום

בוקי סריקי נודות רקים. בשדא בתורא כמלא אצבע בשור. או שנקרע רוב החיצונה. כלומר כרס החיצונה כדבעינן לפרושי בגמרא: ר' יהודה אומר בגדולה טפח. כלומר בגדולה שנקרע כרס החיצונה ובקטנה ברובא אפי' לא נקרע טפח אלא רובא טרפה. שניא דיבא ששונאין אותו הזאבים ולא יכלו ליה למיכל מיניה. לישנא אחרינא סניא דיבי כעין מסננת לשון זיבה. אסטומכא אישטמכל בלעז: מן המצר ולמטה מקום שמתחילין בני מעים החדב לקצר: מקום שאין בו מילת זהו דבר שמגדדין מן הכרס מאחר שמרתיחין אותו. היכא דפרעי טבחי (שוב הריעי): כבר פירשה רב אחא בריה דרב אויא. כלומר מן המצר ולמטה ס) ושייר במפרעתא: דר' אבינא ודבני מערבא מאי. כלומר דאמרי כל הכרס כולו זהו כרס הפנימי: זו היא ששנינו בגדולה טפח. וכל דמקרע רובא ולא הוי טפח. כלומר לא קטנה קטנה ממש אלא אם תהא קטנה כשתקרע רובא דכרס החיצונה ולא הויא טפח אע"פ שבמשהו הוי טפח כיון דאותו רוב שנקרע לא הוי טפח חשובה קטנה: נקדרה כסלע כו'. כלומר הכרס החיצונה נקדרה קשייתא נידל בלע"ז. קשייתא בציפא כו' כלומר כדעיילן תלת קשייתא עם שיורי האוכל שעליו כשאוכלין התמרים אין יכול לאוכלו (על הכל) [כולן] ונשאר על קשייתא קצת מן הפירי וזהו ציפא: בלא ציפא ערום [נ' בלא

ס) תוי' ל"ל והויא כגון מפרעתא וכ"ה בכ"י.

שיטה מקובצת

ס] תיבות ואיני יודע מהו נמחק: ב] בשנים אוחזין אמר אמימר אנא נהדדאנא: ג] כך פ' רש"י במקום אחר נ"ב פ' המדיר דף ל ולולב הגזול: ד] צריך לפרש לאותו צד מבפנים: ה] ואין נראה לר"ת לומר שיהא טרפה כשלא ניקב: ו] קמ"ל דטרפה וא"ת הא אמרי' בפ' בתמה מדליקין גבי הנהו תלת: ז] דהוא מה שהיו קורין מתחלה:

גליון הש"ס

גמ' נקדרה כסלע. וכן לקמן דף עז ע"ג נקדר כמין עפעש. ועיכוין גם ע"ב שמעתי שמקדרין בהכרס. ע"ז דף לב ע"ב וקדור כמין מרזב ועבורן ערך קד גריס בכל הני גב' למה"ן קדור:

לעזי רש"י

קרשטי"א [קרישטני"א] המעי העיוור.
בודי"ל שאלצי"ר [שצילי"ר]. מעי של שקיות (מעי עיוור).
פנצ"א. בטן (כאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת מעלי-הגירה).
איסתומכ"א [אישטומ"ק]. פי הקיבה.
טינפנ"א [טינפני"א]. חלק מקיר הבטן המכסה את הכרס.
פנצ"א. בטן, החלק הראשון בקיבת מעלי גירה.

מוסף רש"י

בוקי סריקי. כדיס ריקים, כלומר דבריס שחין בהס טעס (ע"ז לז:). **מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות.** רלה לעיל מט ע.

בוקי סריקי. כדיס ריקים כלומר דבריס שחין בהן: **קפיסה.** לחיצת יד: **נטדא.** תלבנת: **נמורא.** לפילו בשור גדול די בכך: **סניא דיבי.** קרטו"ל בודי"ל לשון מורי והוא עשוי ככיס וסתום בראשו וכך מלחתי בחל"ף בי"ת של רבי מכיר בודי"ל שחל"ר ולשון סניא דיבי לפי שהוא מקום מתוק וכחוש ולפילו לוחלים וכל שאר הכרס קרוי חיון ושיטורו בדוד. ליתנא לחריתא שמעתי מן הפנל"ף עלמה הוא מקום שמנקבים שם הטבחים הכרס ומולילים הפרס מקום שהשנחו זב והרחשון נרחה: **לישסומכא דכרסא.** לחי שמעתי ט) לישסומכ"ל בלע"ז [לחיתי יודע מהו]: **מקום לר יש בכרס.** שהוא קרוי כרס הפנימי וכל שאר הכרס קרוי חילונה: **נפל כרסא בנירא.** הואיל ולחיך יודע היכן הוא לף פירשה לנו כלום: **ל"ר לחא.** לחי לפרס לותו מקום לר: **מן המיצר ולמטה.** ממקום שהכרס הולך ומילר לנד הוושט הוא קרוי פנימי מפני שנאבל בדופי המזה: **ולמטה.** כשהבשה תלויה: **מקום שאין בו מילת.** מקום יש בכרס חלק שאין שם אותו למר שגורלין נרותמים מן הכרס: **בשר החופה.** פילשמיו י) וזהו קרוס עב העובר על כל החלב וקורין לו טיגפנ"ל ויצחו מן המזה ועד הילייכים והכרס הקרוי פנל"ף מעוטו נאבל בללעות המזה ורובו אחת לותו קרוס ורוב החילונה דקאמר מתניתין כ) רובין כמה יש מן הקרוס שהוא כנגד לותו רוב הכרס ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרוס כנגד הכרס טרפה ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע לותו קרוס כשרה והיינו דאמרינן לקמן רובא ולא טיפ טפח זו היא ששנינו כו' ואי כבוליה קרוס משערינן אין לך בהמה קטנה שאין ברוב שלה יותר מטפח וכל דאמרי לעיל קרו פנימית וחילונה בכרס עלמה: **מפרעתא.** לל הכרס הרוחה את הקרקע הנרחה מיד כשפותחין הבהמה לחוליא את המעייס והיינו דאמרם היכא דפרעי טבחי: **כולהו שייכן בדרכא.** שניא דיבי ואישטומכא ומקום שאין בו מילת כולן בחותו לל עומדים או למעלה או למטה וכי טרפת לה לכל חותו לל בנקב בחותו כמשהו הנאבל בו מקיימת להו לכולהו: דמיתר מנהדעתא הוה כדאמרינן ב) בשנים אוחזין (ב"מ דף פח:) אבל מנהדעתא אבל ופכירא לי שומע הדבל לעולם: **דרב אסי אמר ר' יוחנן.** לאמר לעיל ואיני יודע מיזהו: **מאי.** מאריתו עלה הא מיכא לספוקי בכל הכרס כולו: **אמר ליה כגר פירשה רב אחא.** להיינו מן המיצר ולמטה וההוא בנגד מפרעתא היא: **ודרבי אבינא.** לאמר כרס הפנימי בושט הוא: **ודבני מערבא.** לאמרי כל הכרס כולו קרוי פנימי וידון בנקב משהו: **מאי.** וכיון לל אפשיק הלכתא עבדינן לחומרא וטרפינן בכל הכרס בנקב במשהו כבני מערבא. ומיהו כל הנך טרפות אבן לא טרחינן למידקי בתרייהו דכל כמה לל מיתכחן חזלינן בתר רובא כדנפקא לן בפרק קמא (לעיל יא.) מהלילה תמימה ג) ומקרלי טובא ובסיכלי דלילה משום דשכיחן בדקינן בתרייהו ד): **גדולה ממש.** גדולה שבגדולות: **כל שנקרע בה וכו'.** כלומר כל היכא דמתכחא או טפח או רובא טרפה: **רובא פשיטא.** דרובו ככולו: הכי גרסינן **לא לריכא דהויא טפח במשהו.** לי הויא משהו טפי מרובא הוה מיקרע טפח: **נקדרה.** כמין מרובה עגולה ורוחב הקדירה כסלע מטבע רחב הוא: **שאם תמצא.** לי הוה מוסבו לבאן ולבאן שיכנס העובר לתורך או לרוחב תמצא בו טפח בחותה קדירה: **הלא קשייתא.** גרעיני תמרה: **נציפא.** עם חוכל הנשאר בקיבותיה כשחוכלין חותה יכנסו שאפה בנקב בדוחק או בלא ציפא בהרווחה:

בידוע שלפני שחיטה. וטרפה: **דוגלד.** קרוסט"ק: **בידוע שהוא ג' ימים קודם שחיטה.** ואם לקחה[ק] כמות שהיא ימים הוי מקח טעות ונרין המוכר להחזיר לו מעותיו: **לא דוגלד פי המכה.** מיכף לספוקי מי קודם מקח הוי מי לאחר מקח הוי ועל הטבח[ם] שהוא מוליא מידו למסתמת כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהבי ליה מיותא ועליו להביא ראיה שקודם מקח הוה למספיקא לא מפקינן ממונא ממחזיק: **למאי נפקא מינה לן** בגרסינן: **הכא ליכא מידי למיסרך.** כשנמצא נקב בלא מחט כשהדם יולא הוא מתקנח בלחלוחית הבשר והולך לפי שאין לו היכן לידבק: **מיסרך הוה סריך.** הדם במחט: **רב עוירא שמעי.** רב עוירא שמי: **אלא ליה.** מצי לליתי לגביה: **מפטיר בנפיות אתא.** מכנים ומולים תלמידים ומקפיד ומעמיד לילך מבית המדרש: **לעולם מרבי רבה.** מר' יהודה הנשיא: **רב הונא לפורלה ור' יוסי מדלה: מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות.** מבפנים: **מלד אחד.** שלא היתה נרלית מבחוץ: **והפכה.** לבית הכוסות לצד התיגון: **ומלא.** על המחט כנגד פיה מבחוץ קורט דם: **אמר אם אין מכה.** זו יולאת לחוץ דם זה מנין כאן: **טרח טריח להוה גברא.** כמה הטרחת לאותו האיש על עצמו היה לומר שהטריחו זה לבא אלינו. ליענות מחריפת טרח טריח כמו דטריח לריפיה דאמרן לעיל (דף מה:) כלומר בחנם טרחתי לבא אליך כאן דבר מדום: **למעלה.** בגג: **למטה.** על הארץ: **אין חוששין.** הואיל ולא ראיתיו שנפלה אין חוששין שמא נתרסקו אבריה להשהותה מעת לעת כדין נפולה ורסוקת אבריה לאמרינן בסתניתין (לקמן טו.) גבי עוף אם שהתה מעת לעת ומחטה כשרה ובקופלת מתליה לן חייסינן לכבי: **הכוח גדיל דהוה ליה לרבינא.** בגג והוה לרוכה בגג: **חזא חוששא.** שעוריס קלופיס: **בחיפומא.** כגגד פי לרוכה למטה בבית: **דגר.** קפץ: **משום דחיים לה מידי למסרך.** שלא קפלה דרך לרוכה שלא בידי הגג מסרכא עלמה בכתליס וקופלת ומהניא לה סריכת הכתליס שמסרכת בידיה קלת: **והאי ליה ליה מידי למיסרך.** שהלרוכה אינה שמוכה לכותל: **דחמדה נפשה.** אם גבוה לה יותר מדאי אינה קופלת: **דהוו שדרן כרעיה בשרייפא.** רגליה המחרונים היו נגררין אחריה: **שיגרונא.** קרנפ"ק: **הלכתא כרב יימר.** שלא מיזדקקינן למיבדק שמא בהמות[ג] דשגרן כרעייהו: **וכריס.** מילים: **דמדוו.** דומגים וכומגים: **לימרא.** חמימות כמו (שבת דף סז.) חיסתא למילתא: **דגנבי גנבי.** ומשליכין אותם למעלה מכתלי החלר ונופלים לחלר: **למחנייהו.** על מתניהן נופלין ואין נהפכין על גבן שיתפרקו חוליותיהן: **אהדרינהו.** דרך למעלה מן הכותל: **ודאי חיישינן.** שלא מיכפת להו כל כך היכי דנפלה: **הכא על רחמה.** שכפף המטה: **והלכה לה כלפי וגבה.** והכה על מתניה ולא על הלטעות וכן על זנבה והלכה כלפי רחמה והכה על לומרה: **ואפילו** ל"ג דלוקא[ה] לא כפף המטה והכה על כל הלטעות כנגד כל השדרה קתמר: **ואי שניס חוטרא אפלגא דגבא.** שלא היה מרוך ככל השדרה חייסינן: **קיטרי.** במקל שיש בו שיורי ענפים: **אפסקיס.** בהפסק כלומר לרוחב הגב חייסינן למוט השדרה: **בית הרחם.** עגל שנולד היוס שילא מבית הרחם לר: **אין חוששין.** שמא נדמק ונתרסקו מבריו ואין לריך להשהותו מעת לעת: **מטמא**

בידוע שלפני שחיטה לא נמלא עליה קורט דם בידוע שלאחר שחיטה א**הגליד פי המכה בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה לא הגליד פי המכה המוליא מחבירו עליו הראיה ומאי שנא מכל נקובי דעלמא דאע"ג דליכא דם טריף מר התם ליכא מידי למיסרך הכא** כיון דאיכא מחט אי איתא דקודם שחיטה הוא מיסרך הוה סריך א"ל רב ספרא לאביי חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא ואמר רב עוירא שמני ואמר מעשה ובא לפני רבי מחט שנמלאת בעובי בית הכוסות מצד אחד וטרפה שלח ליה לא אתא לגביה אזל הוא לגביה הוה קאי אאיגרא אמר ניחות מר וניתי לא נחית סליק הוא לגביה א"ל אימא לי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה מפטיר בנפיות אנא לעילא מרבי רבה והוה רב הונא ציפוראה ורבי יוסי מדאה יושבין לפניו ובאת לפני רבי מחט שנמלאת בעובי בית הכוסות מצד אחד והפכה רבי ומלא עליה קורט דם וטרפה ואמר אם אין שם מכה קורט דם מנין אמר ליה טרח [ו]טרייה להוא גברא מתניתין היא המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ: נפלה מן הגג: אמר רב הונא [ז]הניח בהמה למעלה ובא ומלאה למטה אין חוששין משום ריסוקי אברים ההוא גדיא דהו"ל לרבינא דחזא חושלא באיפומא דגר נפל מאיגרא לארעא אתיא לקמיה דרב אשי א"ל הא דאמר רב הונא הניח בהמה למעלה ובא ומלאה למטה אין חוששין משום ריסוקי אברים משום דאית לה מידי למסרך והאי ליה מידי למסרך או דלמא משום דאמדה נפשה והאי נמי אמדה נפשה אמר ליה [ח]משום דאמדה נפשה והאי נמי אמדה נפשה היא אימרתא דהוה בי רב חביבא דהוו שדרן כרעיה בתרייתא אמר רב יימר האי [ט]שיגרונא נקטיה מתקיף לה רבינא ודלמא חוט השדרה איפסיק בדקוה אשכחוה כרבינא ואפ"ה [י]הלכתא כרב יימר שגרונא שכיח חוט השדרה לא שכיח אמר רב הונא [יא]זברים המנגחין זה את זה אין חוששין משום ריסוקי אברים אף ע"ג דמידוו וקיימי צימרא בעלמא הוא דנקט להו [יב]אי נפול לארעא ודאי חיישינן אמר רב [יג]מנשי [יד]הני דכרי דגנבי גנבי אין חוששין משום ריסוק אברים מאי טעמא כי שדו להו אמתנייהו שדו להו כי היכי דלירהטי קמייהו אהדרינהו ודאי חיישינן והני מילי דאהדרינהו מחמת יראה אבל מחמת תשובה תשובה מעלייתא הוא דעבדי אמר רב יהודה אמר רב [טו]הכה על ראשה והלכה לה כלפי זנבה על זנבה והלכה לה כלפי ראשה בנגד כל השדרה כולה אין חוששין משום ריסוקי אברים ואי שלים חוטרא אפלגי דגבא חיישינן ואי אית בה קיטרי חיישינן ואי מחיי אפסקיה חיישינן אמר ר"נ [טז]בית הרחם אין בו משום ריסוקי אברים א"ל רבא לר"נ תניא דמסייע לך [יז]תינוק בן יום אחד ממטמא

המוציא מחבירו עליו הראיה. פירוש על הלוקח להביא ראיה שברשות מוכר נטרפה [יח] מע"פ שלא נתן מעות עדיין כאן נמלאו וכאן היו כלמר בסוף פרק המדיר (כתובות דף עו:) והא דקתי ליה מוליא מאי משום דמסתמא כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהבי ליה מיותא והקשה ה"ר י"ט דבנדה פרק הרואה כתם (דף נח.) תניא בדקה עלמה וחלוקה והשתילתה לחברתה היא טהורה וחברתה תולה ומפרש רב ששת לעניין דינא תנן דלא מיחייבא חברתה לכתם הבגד ואמאי לא אמרינן כאן נמלאו וכאן היו כמו גבי בהמה להכא וגבי מומין דסוף המדיר וי"ל דלא דמי דודאי כדי לקייס המכר [יט] ובקדושין שבירת הוף לאמרינן הכי שאומר המוכר לוקח קא פרתן שברשותך נטרפה והאי אומר לבעל קא מסתן שברשותך נולד המוס ואין לנו לבטל המעשה הזה אבל גבי חלוק ליכא למימר הכי ועוד גבי חלוק לעולם הוא ברשות הלשתונה בעלת חלוק שלא נמלאת ולא ברשות בעלת חלוק[יט]: **ביון דאיכא** מחט מסרך הוה סריך. ס"ה קון וכל דבר תדע מדקאמר התם ליכא מידי למיסרך: **דגר ונפל.** ולא הלך לנקמן פסקינן דהלכה לפילו בדיקה לא בעי: **דהון שגרן כרעיה בתרייתא.** לא בעפילה מיירי: **נפל לארעא חוששין.** לף על גב דבעפילה בעינן עד שיפול מעשרה טפחים כדאיתא בפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נ:) ומכריסה דמורת עד ארעא ליכא שלא ארבעה טפחים כדאמר התם (דף נח.) מ"מ מייסינן הכא משום דנפיל מחמת ההכאה שמנגחין זה את זה:

בית הרחם **אין בו משום ריסוק אברים.** משום דליכא ריעותא דאימו הוא מיטרין ליה לאסמועינן דאי לאו הכי פסיעא דאזלינן בתר רוב ולדות ות"ת מ"ל מאי קא מסייע ליה מבן יום אחד דמטמא בזיבה התם ליכא ריעותא מ"ט כשהיה הרבה אחרי כן וי"ל דאם איתא דאתמר ריסוק מחמת בית הרחם [כ] שכבר נתקלקל הולד ואין לו חיות כלל ואין בו ריסוק אברים אלא מחמת בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים אף ע"ג דמידוו וקיימי צימרא בעלמא הוא דנקט להו [כא]אי נפול לארעא ודאי חיישינן אמר רב [כב]מנשי [כג]הני דכרי דגנבי גנבי אין חוששין משום ריסוק אברים מאי טעמא כי שדו להו אמתנייהו שדו להו כי היכי דלירהטי קמייהו אהדרינהו ודאי חיישינן והני מילי דאהדרינהו מחמת יראה אבל מחמת תשובה תשובה מעלייתא הוא דעבדי אמר רב יהודה אמר רב [כד]הכה על ראשה והלכה לה כלפי זנבה על זנבה והלכה לה כלפי ראשה בנגד כל השדרה כולה אין חוששין משום ריסוקי אברים ואי שלים חוטרא אפלגי דגבא חיישינן ואי אית בה קיטרי חיישינן ואי מחיי אפסקיה חיישינן אמר ר"נ [כה]בית הרחם אין בו משום ריסוקי אברים א"ל רבא לר"נ תניא דמסייע לך [כו]תינוק בן יום אחד ממטמא

מוסף רש"י

בידוע שלאחר שחיטה. וכגירה (כתובות עו:). **שששה ימים קודם שחיטה.** ואם לקחה טבח זה ממוך עלמה ימים מקח טעות הוא וחוזר לו בעליה למסים שמכר לו טריפה (שם). **לא הגליד פי המכה.** זה אומר על שלא לקחתי מיקו וזה אומר מאחר מלמכרתי, המוליא מחבירו עליו הראיה. ואי יהיב הטבח דמי נמלא הוא המוליא ועליו להלים ואי לא לא מצאת לחיב יחזיק זה במעותיו מפסק (שם).

שיטה מקובצת

א) ואם לקחה טבח זה בתוך שלשה ימים: **ב)** ועל הטבח להביא ראיה שהוא מוליא מחבירו דמסתמא: **ג)** שאר בהמות דשדרן כרעייהו: **ד)** ואע"פ שלא נתן מעות עדיין דכאן נמלאו: **ה)** כדי לקיים המכר או הקדושין סברא: **ו)** וכעין ריעותא הוא דמסתמא מחמת כך בא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ופפי לף גרסי' דלוקח כפף כ"ל ותיבת לף נמחק:

לעזי רש"י

קרושט"א. גלד. קרנפ"א. עוריות. התכוזצות שרירים.

א) [ל"ל טריסן], **ב)** [גי' הערוך ערך שגגן שיגדוגין והעיר המוסף דבלשון יוני כאב הירך והוא בתמצית נקרע שגדוגין], **ג)** [ל"ל מנשה עי' תוס' לעיל ד. ד"ה מכניסן], **ד)** נדה מג.: **ה)** ס"ל הכא על לקחה שהיה מוחז בידו שבטו אחד והכה על לקחה של בהמה והלכה לה בשבט עד זובה או שהכה כלפי זובה והגיע בשבט עד כלפי לקחה ולא מיתא שהכה על לקחה חוכה שלא יגע בשדרה כלל לילכא למיתא משום ריסוק אלא שפילו הכה על השדרה בתוך ס"ה לא מייסינן כ"כ. רש"ל בשם פירושים מדוייקים, **ו)** עיין רש"ל, **ז)** [ועיין היטב תוס' נדה נח. ד"ה ולענין],

---

א) רש"י ד"ה ופפי לף גרסי' דלוקח כפף כ"ל ותיבת לף נמחק:

ב) [ל"ל טריסן], **ג)** [גי' הערוך ערך שגגן שיגדוגין והעיר המוסף דבלשון יוני כאב הירך והוא בתמצית נקרע שגדוגין], **ד)** [ל"ל מנשה עי' תוס' לעיל ד. ד"ה מכניסן], **ה)** נדה מג.: **ו)** ס"ל הכא על לקחה שהיה מוחז בידו שבטו אחד והכה על לקחה של בהמה והלכה לה בשבט עד זובה או שהכה כלפי זובה והגיע בשבט עד כלפי לקחה ולא מיתא שהכה על לקחה חוכה שלא יגע בשדרה כלל לילכא למיתא משום ריסוק אלא שפילו הכה על השדרה בתוך ס"ה לא מייסינן כ"כ. רש"ל בשם פירושים מדוייקים, **ז)** עיין רש"ל, **ח)** [ועיין היטב תוס' נדה נח. ד"ה ולענין],

רבינו גרשום

אוכל] (כר' כלומר אוכל): משני צדדין טרפה. וזהו שניקבו לחוץ. ונמצא עליו קורט דם בסוף המחט שניקבה הריאה משני צדדין [אינן] פסול עד דאיכא קורט דם מצד אחד: שאני הכא דאיכא מחט. ואם איתא דקודם שחיטה סרוכי הוה מסרכא הדם בסוף המחט: שמני. לשון שמי. מפטיר כנסיות אני. משמש תלמידים שהיו נכנסין לפני ר' ללמוד: טרויי טריה להוא גברא. כלומר הטרחת פסיעותיי בחנם: אין חוששין שמא משום ריסוקי איברים כו'. כלומר אין חוששין שמא שיברה איבריה משום דאמדה נפשה: חזא חושלא באיפומא. כלומר היו שעורין קלופין כנגד החור שעליה והיה החור באמצע העליה כעין חור של אשטובא: טעמא דרב הונא משום דמסרכא ואין חוששין משום ריסוקי איברים כגון עומדת על הכותל וכשקופצת למטה מסרכא לצד הכותל והאי לא מסרכא דבאמצע העליה הוא: דהוה קא שדרן כרעא בתרייתא כו' כלומר מגררת רגליה אחריה ולא היתה יכולה לפסע כדרך כל הבהמה. שיגדונא הוא דנקיט לה חולי כלומר וכשרה לאחר זמן. כשתנצל מאותו חולי. דמדווקיימי אישתדידי: צימרא בעלמא הוא דנקיט

לה חולי: דפתקי גבי כלומר כשגונבין בהמה דקה בלילה משליכין אותו דרך כותל. אין חוששין כו' כי שדו להו כלומר שמשליכין אותן אמתניהו שדו להו. אהדרינהו ודאי חיישינן דאהדרינהו לבעלים בלילה דרך כותל בלא ידיעת בעלים חיישינן משום ריסוקי איברים דודאי כשמשיבין אותו אין חוששין עליה אם נתרסק: תשובה מעלייתא עבדי ואין מרסקין אותו. בית הרחם אין בו משום ריסוקי איברים כלומר כשנולד

ט) הכתב ג"ע היתה יוכל ליפטע בכרי שלא מיכע לה כרשותו ויש לייפב.